

Od początku globalne: możliwości tworzenia miejsc pracy w nowych międzynarodowych przedsiębiorstwach

Streszczenie

Wprowadzenie

Zgodnie z tradycyjną teorią handlu zagranicznego przedsiębiorstwa najpierw zajmują solidną pozycję na rynku krajowym, a działalność na skalę globalną rozpoczynają dopiero na późniejszych etapach funkcjonowania. Jednak pogląd ten zakwestionowano na podstawie badania, które pokazuje, że niektóre firmy umiędzynaradawiają się wkrótce po fazie rozruchu i dlatego określa się je mianem przedsiębiorstw „od początku globalnych” (ang. „born globals”). Zakłada się, że firmy te są bardzo innowacyjne i zorientowane na wzrost, i dlatego mogą się one skutecznie przyczyniać do ożywienia gospodarki i rynku pracy, do którego dąży Europa po globalnym kryzysie finansowym.

Jak dotąd niewiele wiadomo o pełnym ekonomicznym potencjale tych przedsiębiorstw i najskuteczniejszych sposobach ich wspierania. Niniejsze opracowanie ma na celu uzupełnienie tych braków wiedzy poprzez przedstawienie streszczenia literatury i danych wtórnych opisujących przedsiębiorstwa od początku globalne, wskazanie ich głównym mocnych i słabych stron, jak również ich potencjału związanego z rozwojem gospodarczym i rynkiem pracy. Ponadto w opracowaniu zawarto analizę polityki w wybranych państwach członkowskich UE służącą zbadaniu adekwatności dostępnego wsparcia publicznego dla tej konkretnej grupy przedsiębiorstw.

Kontekst polityki

Poszukując sposobów wychodzenia z globalnego kryzysu gospodarczego i finansowego, Komisja Europejska wyraźnie wskazuje na możliwości, jakie europejskim przedsiębiorstwom oferuje globalny wzrost gospodarczy. Kilka państw członkowskich stwierdziło, że ich odporność bądź ożywienie gospodarcze wiążą się ze wzrostem eksportu, i dlatego kładą one większy nacisk polityczny na zwiększanie możliwości przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia działalności na skalę międzynarodową.

Uznaje się również powszechnie, że to głównie małe i nowe innowacyjne przedsiębiorstwa tworzą większość miejsc pracy, a w wielu państwach wspiera się powstające przedsiębiorstwa i samozatrudnienie jako sposoby radzenia sobie z wysokimi poziomami bezrobocia spowodowanego recesją.

Łącząc te dwie obiecujące tendencje, należy przyjąć, że przynajmniej niektóre z tych nowo utworzonych przedsiębiorstw mają od początku charakter globalny i należy je jak najskuteczniej wspierać, tak aby w pełni wykorzystać ich możliwości w zakresie rozwoju gospodarczego, rynku pracy i innowacyjnych rozwiązań. Jednak w obecnym dyskursie publicznym i politycznym w dużej mierze pomija się istnienie tego rodzaju przedsiębiorstw. Dlatego też niniejsze opracowanie ma na celu zwiększenie świadomości o istnieniu i szczególnych cechach przedsiębiorstw od początku globalnych oraz przedstawienie elementów sprzyjających programów publicznych tak, aby pomóc decydentom w rozpoznawaniu i wdrażaniu odpowiednich działań.

Kluczowe ustalenia

Przedsiębiorstwa od początku globalne są przedsiębiorstwami, które wkrótce po utworzeniu zdobywają duże udziały w rynkach eksportowych w kilku państwach zagranicznych, co w znacznej mierze wynika z globalnego nastawienia ich kadry zarządzającej oraz potrzeby zwiększenia skali działalności poza możliwości ich rynków krajowych. Przedsiębiorstwa takie są obecne we wszystkich sektorach gospodarki, jednak ich asortyment produktów / usług charakteryzuje się wysokim poziomem innowacyjności, rozwoju technologicznego lub wyjątkowym projektem. Wypełniają one istotne luki w globalnym łańcuchu wartości dodanej. W konsekwencji przedsiębiorstwa od początku globalne są zakorzenione w sieciach międzynarodowych i z tego powodu dobrze funkcjonujące relacje transgraniczne są ważnym elementem ich sukcesu.

Ponieważ nie istnieje zharmonizowana definicja „przedsiębiorstw od początku globalnych” oraz brak jest ujednoliconych danych dotyczących tego rodzaju przedsiębiorstw, możliwe jest jedynie przybliżone określenie ich zakresu i wkładu w gospodarkę i rynek pracy. Zgodnie z dostępnymi danymi szacunkowymi około jedna piąta nowych przedsiębiorstw w Europie od początku rozpoczyna działalność w skali globalnej, przy czym istnieją znaczne różnice między poszczególnymi państwami (wartość ta wynosi od poniżej 10% na przykład na Węgrzech do 40% – 50% w Rumunii, Belgii czy Danii).

Ze względu na krótki okres działalności przedsiębiorstwa od początku globalne są zazwyczaj mikroprzedsiębiorstwami lub małymi przedsiębiorstwami. Pomimo to stwierdza się, że będąc nowymi podmiotami, przedsiębiorstwa takie mają duży potencjał w zakresie tworzenia miejsc pracy. Przedsiębiorcy i pracownicy firm od początku globalnych mają wysokie kwalifikacje i wykształcenie, szczególnie w zakresie wiedzy technicznej i znajomości języków obcych, a ich wynagrodzenia są wyższe od przeciętnych. Ponadto niepotwierdzone dane wskazują, że ze względu na ich relacje z innymi przedsiębiorstwami i ich sposób prowadzenia działalności (na przykład poprzez zlecenie produkcji na zewnątrz) przedsiębiorstwa od początku globalne powodują pozytywny efekt domina w ujęciu tworzenia miejsc pracy w innych przedsiębiorstwach.

Jednak ich pionierski charakter związany z młodym wiekiem, nowatorstwem pomysłów i brakiem utrwalonej pozycji na rynku wiąże się również z istotnymi wyzwaniami pod względem ich zdolności przetrwania. Muszą one nie tylko opanować rozwój innowacyjnego produktu odpowiadającego wymogom rynków międzynarodowych, ale również muszą przeprowadzić jednocześnie proces rozruchu przedsiębiorstwa i proces jego umiędzynaradawiania, i to w szybkim tempie. To wymaga wysokiego poziomu technicznej i zarządczej wiedzy fachowej, znajomości procedur i rynków oraz wysokiego poziomu poświęcenia i zaangażowania. Ponadto, aby zrealizować te wielorakie zadanie, potrzebny jest stosunkowo wysoki poziom kapitału, co może być trudne dla przedsiębiorstw o ograniczonych zasobach, stojących wobec niechęci zewnętrznych inwestorów do finansowania ich nieprzetestowanego pomysłu biznesowego.

Wskazówki dotyczące polityki

Pomimo że w całej Europie położono nacisk na nowe przedsiębiorstwa i umiędzynaradawianie, kwestie te bardzo rzadko łączy się w debacie publicznej i politycznej. Odzwierciedla to niski poziom świadomości na temat istnienia i potencjału przedsiębiorstw od początku globalnych. W pewnym stopniu wynika to z braku jednolitego zrozumienia tego typu przedsiębiorstw. W konsekwencji w niniejszym sprawozdaniu sugeruje się, jako pierwszy krok, ustanowienie zharmonizowanej definicji, która mogłaby służyć dalszym badaniom oraz opracowywaniu polityki.

Jeżeli chodzi o pomoc publiczną dla przedsiębiorstw od początku globalnych, w ramach analizy dostrzeżono pewne przykłady wyraźnie ukierunkowanych programów łączących wsparcie dla nowych przedsiębiorstw, umiędzynaradawianie i innowację, głównie poprzez doradztwo techniczne i biznesowe, możliwości nawiązywania międzynarodowych kontaktów z podobnymi podmiotami, dostawcami i klientami oraz dostęp do finansowania w formie dotacji, korzystnych pożyczek lub kontaktów z inwestorami. Wiele dostępnych programów wsparcia nowych przedsiębiorstw, umiędzynaradawiania i innowacji obejmuje również

elementy korzystne dla przedsiębiorstw od początku globalnych. Istnieją jednak również pewne środki ograniczające dostęp do tych programów dla przedsiębiorstw od początku globalnych, a ograniczenia te wiążą się z kryteriami kwalifikowalności, które obejmują głównie wymogi, aby przedsiębiorstwa wykazały się udokumentowanymi osiągnięciami zawodowymi.

W sprawozdaniu wskazuje się, jak wsparcie publiczne może skuteczniej uwzględniać potencjał rozwojowy przedsiębiorstw od początku globalnych, na przykład poprzez:

- stworzenie inkubatorów przedsiębiorczości o nastawieniu międzynarodowym, świadczących pełny zakres usług, obejmujących nawiązywanie kontaktów gospodarczych, szkolenia i kontakty z inwestorami;
- poprawę dostępu przedsiębiorstw od początku globalnych do finansowania poprzez rynki kapitału wysokiego ryzyka (venture capital);
- zwiększanie wiedzy o programach wsparcia i ich dostępności, jak również poprawę koordynacji między zaangażowanymi podmiotami;
- krzewienie „kultury umiędzynaradawiania” na poziomie krajowym, przy jednoczesnym promowaniu regionalnych i sektorowych „centrów wiedzy specjalistycznej” na poziomie międzynarodowym, dzięki czemu przedsiębiorstwa od początku globalne będą mogły czerpać z reputacji i doświadczeń innych przedsiębiorstw;
- wspieranie międzynarodowego nastawienia (przyszłych) przedsiębiorców, na przykład poprzez znaczniejsze jego promowanie w szkolnictwie średnim i wyższym oraz poprzez międzynarodowe staże.

Biorąc pod uwagę, że wpływ przedsiębiorstw od początku globalnych na gospodarkę i rynek pracy nie ogranicza się do jednego państwa, ale wskutek ich międzynarodowej działalności i związanego z nią efektu domina staje się on widoczny na poziomie europejskim, zwiększanie potencjału tych przedsiębiorstw nie zależy jedynie od decydentów na szczeblu krajowym, ale również na szczeblu UE. Prawie wszystkie z powyższych propozycji mogą być uwzględnione na poziomie europejskim, począwszy od przekazywania danych / wyników badań w celu zwiększania poziomu wiedzy i świadomości na temat przedsiębiorstw od początku globalnych, po wymianę polityk w zakresie dobrych praktyk oraz konstruowanie korzystnych ram wsparcia. Jak wskazano w sprawozdaniu, poczyniono już pierwsze kroki, jednak można uczynić więcej, nie tylko z korzyścią dla omawianych przedsiębiorstw, ale również ku pożytkowi gospodarki europejskiej jako całości.

Dalsze informacje

Sprawozdanie „Od początku globalne: możliwości tworzenia miejsc pracy w nowych międzynarodowych przedsiębiorstwach” jest dostępne na stronie <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1265.htm>

Aby uzyskać więcej informacji, należy się kontaktować z Irene Mandl, menedżerem ds. badań: ima@eurofound.europa.eu